можливості реалізації ідеалу «сродної» праці невпинно зростали, а не скорочувалися.

Література:

1. Сковорода Г. Повне зібрання творів. Т.1. К., 1973.
2. Конституція (основний закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки. К., 1982.

Кобяков О.М.
кандидат технічних наук, доцент
Сумський державний університет

УКРАЇНСЬКИЙ СОКРАТ

Сковорода радше не філософ, а релігійний мислитель. У ньому зосереджені дві стихії: глибока релігійна віра, що доходить до містичного осяяння, і незвична внутрішня свобода. Саме життя Г.Сковороди стало частиною його релігійно-містичного вчення. Спосіб життя мандруючого філософа був співзвучним його філософії. „Український Сократ", наслідуючи своєму афінському попереднику, зосередив вістря своїх інтересів на людині, Звідси самопізнання, антропологія і етика – головні складові його вчення, вихідним пунктом якого є його християнська свідомість

Гносеологія Сковороди тісно пов'язана з молитовною зосередженістю і містичними переживаннями. „Весь світ спит", - говорить мислитель, розуміючи, що світ має деяке сокровенне життя, що осягається лише релігійно.

Життя постає у подвійному виді, і це викликає відчуження від світу. Оскільки реальність буття різна на поверхні і в глибині (онтологічний дуалізм), то це відбивається на пізнанні: існує пізнання поверхневе, а є пізнання „у Бозі" (гносеологічний дуалізм). Від чуттєвого пізнання людина підноситься до пізнання духовного. « Если хочешь что-либо узнать в истине, усмотри сначала во плоти, то есть в наружности, и увидишь на ней следы Божии, обличающие безвестную и тайную премудрость» (Сковорода). Це вище пізнання дається через містичне осяяння; воно доступне лише тим, хто здатний відірватися від чуттєвості .

Зовнішня предметність світу лише презентує собою істинний світ, є символом останнього. Той, хто здатен розкрити смисл символу, „возносится к высшей, господственной природе".

Символічним є для мислителя і зміст його улюбленої книги. Сковорода свідомо уникає всіх земних і тілесних радощів, щоб повністю віддатися самоті і на самоті насолоджуватися „в пречистых объятиях краснейшей паче всех дщерей человеческих сей Божьей дщери", Біблії. Існує, вчить він, три світи. Один величезний, нескінченний – макрокосм. Другий маленький, людський – мікрокосм. І третій символічний - Біблія. Символи Біблії „открывают в нашем грубом практическом разуме второй разум, тонкий, созерцательный, окрыленный, глядящий чистым и светлым оком голубицы. Библия поэтому – вечнозеленеющее плодоносящее древо. И плоды этого древа - тайно образующие символы» (Сковорода).

У світі як символі всюди присутня подвійність. За зовнішнім приховується внутрішнє, що розкриває повноту істинного буття. Людина, яка не усвідомлює символічності чуттєвого, фізичного світу, любить „ідола" у своєму тілі, а не саме тіло. Але шлях пізнання світу починається з пізнання самого себе.

Корінь зла лежить не в світі, причина гріха чаїться у волі людини. Відтак моральне удосконалення і є боротьбою нашого серця, духовного начала у людині з чуттєвістю, з емпіричними його рухами. Успіх цієї боротьби залежить від того, чи вдасться людині відшукати саму себе. "Какое мучение, - вигукує Сковорода, - трудиться в несродном деле!"

Бути щасливим – це пізнати себе, свою природу. вибрати собі долю і відповідати тому роду діяльності, що тобі притаманний, існувати у повній згоді з загальним призначенням людини, включаючи доброчинство і послуги. Бажання і ретельність у роботі, в будь-якій іншій діяльності неможливі без „природи", тобто без природжених здатностей, які сприяють успіху. Природа – це „блаженный в человеке дух". Цей дух формує в людині заклик щасливо прийняти на себе звання, коли не внаслідок капризу або за чужою порадою, а пізнавши саму себе, підкорившись духу, що живе в сокровенних глибинах єства, вона береться за справу і дотримується тієї посади, заради якої вона з"явилася на світ.

„Спорідненість" корисна і для людини, і для суспільства. В стократ блаженніший пастух або свинопас, живучи у згоді з усією природою, ніж священник, який ображає Бога хулою. Добрим є той земле-

роб, котрий „за природою" оре землю. У самій живій природі, у тваринному світі „спорідненість" ніколи не порушується: хорти полюють за зайцем, а бджоли збирають мед.

„Спорідненість" інтуїтивна за природою. Людина співставляє свою універсальну обдарованість зі здатністю до якоїсь справи. Тоді і з житнім хлібом і водою не позаздриш царським палатам. Мати за мету діяльності одні лише доходи - вірна ознака „неспорідненості" . Особливо щасливою є людина, що поєднує „споріднену" собі посаду з „посадою" загальною – бути людиною. Адже спочатку потрібно відшукати у собі людину, а потім – діяльність. В цьому – сенс істинного життя.

Єдність „спорідненої" діяльності і загальнолюдського відкриває шлях до розуміння сенсу життя, місця людини в світі, до розбудови своєї долі, а у філософа - до осягнення не лише буття у світі, але його межі – смерті. Саме через „споріднену" діяльність людина повертається до самої себе в істинній своїй природі.

Література

1.Зеньковський В.В. История русской философии. Т. 1, Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. – 544 с.
2.Сковорода Г. Літературні твори. - К.: Наукова думка, 1972, - 434 с.
3.Эрн В. Сковорода. Жизнь и учение. – Мн.: Харвест, М.: АСТ, 2000 – 592 с.

Лавський В. Г.
кандидат філософських наук, доцент
Національний університету державної податкової служби України

СТОЇЦИЗМ Г.С.СКОВОРОДИ, ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОГО ПРОТЕСТУ

Це не тільки могильна епітафія видатного українського мислителя Г.С. Сковороди, але й квінтесенція його філософії.

Багатогранна харизма особистості Г.Сковороди, проявилась в першу чергу в епатуючо-стоїчному способі його життя. Походження з простої української сім'ї, а також незвичайно загострене сумління і почуття вселенської відповідальності і Богу за долю простих і чесних людей, призводить до свідомого відречення від благ інтелігента того часу. Свідомо, з почуттям теоретично обґрунтованої відповідальності,